

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jacobi Sadoleti Card. Et Episcopi Carpentoractensis Viri
Disertissimi, Opera quæ exstant omnia**

Sadoleto, Jacopo

[Francofurti], 1607

XVI. Iac. Sadoletvs Card. Francisco Fregep. Episcopo Agiensi S.P.D.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-69244](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-69244)

nacula Ecclesiarum deligi, & vocari: qui tantum onus & oneratio regere, & virtute tueri, & religione ac pietate illustrare possint. Cuius quidem generis hominum quae sit penuria, afflictis temporibus, vtiam potius priuatis incommo- distis, quam publicis calamitatibus sentiremus. Sed de his scribit Deus, quem tantum orare atque obsecrare reliquum non factum est. Quid autem geratur, quid paretur, quod tantis danteur obuiam, nihil dum cernimus. Sed vt ad propositum red- ego honorem tibi delatum vel comprobatum potius, & tibi aestum, & Reip. Christianae vtilem esse foreq; non dubito. Quod idem certe, qui te vehementer diligo probog; incundissimum. Quae eadem in causa Broderico etiam nostro gratulor: a quo habeo literas, quibus ille a me quiddam petit, nimirum Romae nunc esse suspicans. At ego nondum de Ecclesia mea decesserim: multas habeo commemorandi causas, nullam adhuc alio meo conferendi. Quod si Romae fuisset, & vobis id significasset, ad- sum meum officium, quod ad vos quidem pertineret, desolatum essem passus. Nunc absens, id quod quero, vos absentis am- proficiscar ad Urbem, omnes meae & operae, & diligentiae fructus vobis imprimis promptos atque expolitos esse intelligitis. Lucius Marulinus tuus planè mihi satisfacit: est enim in scribendis ad me rebus vrbis admodum diligens. Idem tibi a praesentibus maximas saepe agit gratias, tuaq; erga se benevolentia & liberalitatis complura iam indicia non desinit praedicare. Quae quoque ipsi grata sunt, eaq; vt persequere a te vehementer pro- De rebus Turcicis nihil habeo quod placeat mihi ad te nunc scribere. Tu quod propior illi es, hoc melius nosse omnia poteris. Illud timemus (in quo vtiam fallamur) ne iam de nobis ac Christiano nomine actum penè sit: ita laboramus intelsums extor- que malis, nec quicquam firmi auxilij paratum nobis esse vlla parte cernimus: nisi quòd in Deo vno sunt omnia. Sed hec habemus. Vina Gallicana te interdum optare, suae admodum est intelligere ex tuis literis. Quod longè esset suauis, si tibi- rum possem facere participem. Non enim mihi bibere illa foret iucundum, quam tecum bibere. Quod fortitan Romae quando licebit vtrique nostrum. Regi tuo optimo & clarissimo Principi, plurimam meis verbis salutem dic. Vale. Carpentor- eti, IIII. Idus Octobris.

XVI.

IAC. SADOLETVS CARD. FRANCISCO
 Fregep. Episcopo Agriensi S. P. D.

Et si literæ tuæ tardissimè ad me fuerant perlatae, tamen
 etiam esset occasio Romam scribendi, nolui præterire, quia
 ad eas responderem. Quanquam mutata temporum conditio-
 ne, te iam extra periculum & timorem huius anni esse suspicarer.
 Nihil enim hostes adhuc mouerant, quod quidem fama ad nos
 peruenisset. Neque dum tamen pax inter vos dicebatur esse con-
 firmata. Cum autem præcipitante æstate, hyems antè videatur af-
 futura, quam administrari bellum possit: spes est, aut discussum
 iri, aut in longius tempus collatum id malum, quod te pro tua
 potestate curaque Reip. sollicitat. Equidem video res Principum
 Christianorum ita contractas, ut nihil neque sperari boni pos-
 sit, neque non metui mali. Sed erit ingenij, & virtutis, & prou-
 dentia tua, primum agere omnia, quantum in te sit, quò immi-
 nentibus illi regno à Turca periculis occurratur. Id si autem nõ
 poteris, neque erit tua facultatis prouidere: tum tibi ipsi parare a-
 liquod subsidium, quo, si ita res cadat, sustentare fugam atq. exi-
 lum tuum possis. Quanquam quod ad nostram amicitiam & a-
 morem mutuum atinet, ego memet tibi, & mea defero omnia,
 quantum lacunæ ea sunt. Sed tamen te tuis fortunis frui malo,
 quam alienis egere. Si tamen aliena dicenda sunt, quæ ab ami-
 culis hominibus libenter deferuntur. Id autem cum in potesta-
 te nobis non sit, videanturq. casu magis & temeritate, quam aut
 hominum consiliis, aut prudentia Principum regi, & pendere o-
 minare qui tutiores & ab omni periculo remotiores oras inco-
 lo, periculum habeo paratum eis omnib. quos & propter neces-
 sitatem, & propter virtutem dignissimos statuo, qui à bonis di-
 ligantur. Quo in numero tu mihi inter primos propositus es. Sed
 de his satis. Diplomata vestrarum Ecclesiarum nondum vobis esse
 reddita demoror videoq. ubi resideat culpa. Est enim genus quod-
 dam in nonnullis hominib. sapientie, quod quibus modis res geri
 tractariq. conueniat, penitus nescit. Itaq. etiam quæ bene facta
 sunt, sæpe ingrata accidunt illis, in quorum gratiam & utilitatem
 sunt facta. Sed tamen habebam ex vrbe à Marsupinis literas, Ius
 tibi, consecrationem, & Pontificatus (ut mos est) insignia accipi-
 endi, esse datum. Quod idem valere debet, ac si ipsum diploma
 commendate tibi Agriensi Ecclesie testimonium habuisses.
 Quid libertatem tuam homines perperam interpretentur: eam-
 que magis velint superbiam existimare quam libertatem: noli
 mirari, Franciscè optime, in tam corrupto seculo, tamque serui-
 libus moribus. Vtinam verò semper apud nostros Principes libe-
 ra vox valeret: cuius inopia & egestate est factum, ut aut nulla
 aut rara consilia incantur, per quæ decus atque splendor, sa-
 lus etiam & incolumitas Christianæ Reipublicæ restitui possit.
 Sed hæc quæ ab hominibus aut prodita, aut deserta sunt, diuinis

consillis gubernabuntur. Te quidem sensisse hominum per-
diam, neque suis promissis fectisse eos, qui te in spem illam
xerant, iccirco non aegerime fero, quoniam nihil video quod
expetendum in eo premio, quod fuerat tibi ostentatum. Qu-
letor magis, quod magnitudinem animi tui agnosco: quam
hementer probo: magisque virtuti & constantiae tuae gratum
dum a me esse arbitror, quam consolationem vllam adhibere.
Sed hec haecenus. Ego etiam nunc Carpentoracti manco: nec
gitationem vllam habeo digrediendi ex his locis. Littere
quanquam tristioribus curis refertae, me quoque tecum in
dem penè sollicitudinem & societatem mæroris attraxerunt.
men in eo mihi fuerunt pericula, quod magnum mihi de-
ruat testimonium tui erga me amoris: qui me potissimum de-
gisti, cum quo omnia quae te angebant, communicares. Deo-
re velim sic constituas, te neq; fideliores deligere potuisse qu-
quam, neque amantiores tui. Vale. Brodericum nostrum sen-
sum obiisse molestum mihi fuit: amicum certè hominem
eundem virum bonum prudentemque amissum. Iterum
Carpentoracti, X. August. M. D. XL.

XVII

IAC. SADOLETVS S. R. E. CARDINA-
lis Friderico Naufea S. P. D.

TIRVBANS, infirma manu, contra valetudinis com-
dum, hæc ad te mi Naufea scribo, vt succensere mihi de-
nas. Etenim scito, biduo post, aut triduo, quam accepi tuas li-
ras, & illam eruditissimam orationem, qua me nihil inquam
lectare potuit magis, me in grauem morbum incidisse: febri-
que vexatum & adductum fuisse, vt aliquando de mea vita des-
peratum sit. Quo tamen periculo Dei clementia liberatus, in
remissione morbi nondum nec mente nec corpore satis conu-
lsum. Quod si tu humanos casus considerare voluisses, omnia prius
gitare debebas, quam me neglecti officij accusare: est gratum
id quidem mihi accidit. Video enim & benevolentiam erga
tuam & desiderium literarum mearum. Ad hominem illum scri-
psi, bono, vt mihi visus sum, consilio: sancto quidem, & pio certe.
Neq; enim aliud quæsiui, nisi conciliare mihi eius voluntatem.
Quod si ex sententia mihi successisset, crede mihi, aliquo præ-
ro munere Christianam Rempub. affecissemus. Cur autem ex-
tere tantoperè reprehendantur, causa certè non est: nihil enim
est in illis, nisi priuata familiaritate præscriptum. Fortasse ali-
quando humilius, quam nostra dignitas ferat: sed ego inter ho-
mines grauitatem meam conferuo, in causa Dei depono. Siquis
dicit